

Hyvät kuulijat,

Lapin vesistöt ovat tällä hetkellä monien ristipaineiden keskellä. Matkailun, energiantuotannon ja kaivostoiminnan kasvu tuo mukanaan sekä uusia mahdollisuuksia että merkittäviä haasteita luonnon monimuotoisuudelle ja kalataloudelle. Toimin Lapin Kalatalouskeskus ry:n toiminnanjohtajana, ja tässä puheenvuorossa haluan nostaa esiin Kemijärven kalakantojen ja kalastuksen näkökulman – erityisesti suunnitteilla olevien pumppuvoimaloiden ja nykyisen säännöstelyn yhteisvaikutusten osalta.

Kemijärvi on Itä-Lapin merkittävä vesistö, jolla esiintyy oma arvokas kuhakanta sekä vahvat hauki- ja muikkukannat. Nämä kalalajit eivät ole ainoastaan ekologisesti merkittäviä, vaan myös paikallisesti arvostettuja. Ne tukevat virkistyskalastusta, matkailua ja kaupallisen kalastuksen elinvoimaisuutta – ja ovat lisäksi tärkeä osa alueen huoltovarmuutta.

Seuraavana esitän muutamia tärkeitä nostoja Pumppuvoimaloiden vaikutuksista kalakantoihin ja kalastukseen

Kuhakannan näkökulmasta:

- Kutuaikaiset vedenkorkeuden vaihtelut kesä–heinäkuussa voivat tuhota kutupesät.
- Ravintoketjun häiriöt voivat heikentää poikasten kasvua.
- Veden laatu ja lämpötilaprofiilit voivat muuttua kuhien elinolosuhteille epäedullisiksi.

Muikku- ja haukikantojen näkökulmasta:

- Muikun kutualueet ja elinympäristöt ovat herkkiä vedenkorkeuden vaihteluille ja virtausmuutoksille, joita pumppuvoimalat aiheuttavat.
- Talvikalastusmahdollisuudet heikkenevät heikon jäätilanteen vuoksi.
- Kevätkauden vedenkorkeuden vaihtelut voivat vaikuttaa myös hauen kudun onnistumiseen, sillä matalat kutualueet saattavat jäädä kuiville.

Yhteisvaikutukset nykyisen säännöstelyn kanssa

Kemijärven vesistöä säädellään jo nyt voimakkaasti. Alueelle suunnitteilla olevat pumppuvoimalat aiheuttavat yhdessä merkittäviä muutoksia vesiekosysteemiin. Säännöstely ja pumppuvoimaloiden toiminta aiheuttavat äkillisiä muutoksia vedenkorkeudessa, virtaamissa ja lämpötiloissa – kuten on tuotu esiin myös eri vaiheissa olevissa YVA-ohjelmissa.

Nämä muutokset vaikuttavat suoraan kalojen kutualueisiin, ravinnon saatavuuteen ja poikasten selviytymiseen.

Missä kulkee raja ympäristön muuttamiselle?

Ailangantunturin pumppuvoimalan YVA-selostuksessa todetaan:

”Tosin näissä salmipaikoissa jäätilanne on jo nykyiselläänkin heikentynyt.”

”Hankealueen herkkyyks muutoksille arvioidaan Kemijärven osalta vähäiseksi, sillä järvi on

voimakkaasti säännöstelty ja esimerkiksi rantavyöhykkeen eliöstön tila on sen vuoksi heikentynyt jo nykyisellään.”

Herää kysymys: **Voidaanko ympäristön tilaa heikentää entisestään, koska se on jo heikentynyt?** Kuinka pitkälle voimme mennä luonnon kustannuksella?

Kalastajan näkökulma

Tilanne on huolestuttava. Kun kalakanta heikkenee tai sen käyttäytyminen muuttuu, kalastuksen saaliit vähenevät ja vesialueiden käyttöarvo laskee. Tämä vaikuttaa suoraan osakaskuntien mahdollisuuksiin ylläpitää kalastusta, kehittää toimintaa ja toteuttaa kestävää kalavesien hoitoa.

Kemijärven kaupallinen kalastus on kehittynyt viime vuosina merkittävästi, ja sen elinvoimaisuuteen on panostettu sekä kalastajien että yhteiskunnan toimesta. Yli-Kemin kalatalousalue, osakaskunnat ja kaupalliset kalastajat ovat investoineet kalavesien hoitoon, saaliiden seurantaan ja kestävään kalastukseen. Erityisesti kuhakannan ja hauen hyödyntäminen on ollut keskeinen osa alueen kaupallista kalastusta, ja nämä kalalajit ovat tukeneet paikallista elinkeinoa, huoltovarmuutta ja alueen ruokakulttuuria.

Nyt suunnitteilla olevat pumppuvoimalahankkeet uhkaavat näitä saavutuksia. Voimaloiden aiheuttamat vedenkorkeuden vaihtelut, virtausmuutokset ja jäätilanteen heikentyminen voivat vaarantaa kalojen kutualueet, ravintoketjut ja elinympäristöt. Tämä puolestaan heikentää saaliita, vaikeuttaa kalastusta ja voi johtaa kaupallisen kalastuksen kannattavuuden laskuun.

Panostukset, joita kalastajat ja yhteiskunta ovat tehneet Kemijärven kalatalouden hyväksi, ovat vaarassa valua hukkaan, ellei pumppuvoimaloiden vaikutuksia arvioida huolellisesti ja oteta huomioon päätöksenteossa. Kalataloudellisten arvojen turvaaminen on välttämätöntä, jotta alueen elinkeinoelämä ja vesistöjen kestävä käyttö voivat jatkua myös tulevaisuudessa.

Siksi on tärkeää varmistaa, että **Kemijärven kalataloudelliset erityispiirteet – kuten arvokas kuhakanta – otetaan huomioon pumppuvoimaloiden suunnittelussa, luvituksessa ja toiminnan seurannassa**, mikäli päätökset pumppuvoimaloiden rakentamisista tehdään.

Tarvitsemme:

- Kalataloudellisia vaikutusarvioita, jotka huomioivat paikalliset kalakannat.
- Säännöstelyn ja pumppuvoimaloiden yhteisvaikutusten pitkäaikaista seurantaa.
- Osakaskuntien ja kalatalousalueiden osallistamista päätöksentekoon.

Hyvät kuulijat,

Kemijärvi ei ole vain säätöallas – se on elävä vesistö, jolla on oma luonne, oma kalakanta ja oma yhteisö. Meidän on löydettävä tasapaino energian ja elävän veden välillä. Tehtävämme on varmistaa, että tämä tasapaino ei horju – ei Kemijärvellä, eikä muuallakaan.

Kiitos.